

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ОДЕСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМНИЦТВОМ**

НАУКОВИЙ СТУДЕНТСЬКИЙ ВІСНИК

№ 41 (1)

Одеса – 2024

Науковий студентський вісник. Одеський національний економічний університет. Факультет економіки та управління підприємництвом, 2024. № 41 (1). 206 с.

Редакційна колегія:

Бабій О.М. (головний редактор), к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства та організації підприємницької діяльності, декан ФЕУП

Балута Т. П. (заст. головного редактора), к.пол.н., ст. викладач кафедри філософії, історії та політології

Кошельок Г.В. (відповідальний за випуск), д.е.н., професор кафедри економіки підприємства та організації підприємницької діяльності

Доброва Н.В., к.е.н., доцент кафедри економіки, права та управління бізнесом

Орленко О.М., к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства та організації підприємницької діяльності, *помічник проректора з наукової діяльності студентів*

Петровська О.М., к.п.н., доцент кафедри управління персоналом і економіки праці

Старченко А.Ю., к.ю.н., ст. викладач кафедри економіки, права та управління бізнесом

Ковальська Н.А., к.е.н., ст. викладач кафедри загальної економічної теорії та економічної політики

Статті публікуються у авторській редакції

Науковий студентський вісник затверджено Вченою радою Одеського національного економічного університету 30 вересня 2020 року

РОЗДІЛ 4.
КАФЕДРА МОВНОЇ ТА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

АБРАМОВА Д.В., СОЦІАЛЬНІ МЕДІА ЯК ІНСТРУМЕНТ КОМУНІКАЦІЇ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ: ПСИХОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ	164
АСЄЄВА Х.І. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ ОСОБИСТОСТІ	170
АЗОВСЬКА Н.В. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЧИННИКИ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	173
ВІНЦЕВСЬКА З.В. ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПАТРІОТИЗМУ У ОСІБ ПРИЗИВНОГО ВІКУ	176
ВІХТЄВА С.Д. ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО- ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ	179
ГРИЩЕНКО Н.М. ЕМОЦІЙНО-НЕГАТИВНИЙ СТАН УКРАЇНЦІВ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ	182
ГРОМОВА О.О., ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕЖИВАННЯ ТРАВМАТИЧНОГО СТРЕСУ ДІТЬМИ ТА ПІДЛІТКАМИ	185
ДОРОШЕНКО М.В. ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ПСИХОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ НА РОЗВИТОК ТОЛЕРАТНОСТІ ТА ПОДОЛАННЯ СТЕРЕОТИПІВ У УЧНІВ ІЗ ТИПОВИМ РОЗВИТКОМ	189
ЛЕВАКІН М.С. ФАКТОРИ СТРЕСУ ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ, ЩО ПЛИВАЮТЬ НА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	192
МАКУЩЕНКО Л.А., РОЗВИТОК ЛІДЕРСЬКИХ НАВИЧОК КОМУНІКАЦІЇ У КЕРІВНИКІВ ДЕРЖАВНИХ УСТАНОВ	196
МАТВЄЄВА І.О. ВПЛИВ ТЕМПЕРАМЕНТУ НА СТРЕСОСТІЙКІСТЬ У ЮНАЦЬКОМУ ВІЩІ	201
НАЗАРОВА В.В. ВПЛИВ ВІЙНИ ТА ПАНДЕМІЇ НА СТОСУНКИ В ПАРІ	204

ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПАТРІОТИЗМУ У ОСІБ ПРИЗИВНОГО ВІКУ

Постановка проблеми. Патріотизм є однією з найважливіших соціальних та психологічних характеристик, що визначають національну ідентичність, громадянську свідомість та готовність до захисту інтересів держави. В умовах сучасного світу, де постійно відбуваються соціально-політичні та економічні зміни, патріотизм стає ключовим фактором збереження національної єдності та суверенітету. Для України, яка переживає складний період військових конфліктів та внутрішньої трансформації, питання патріотизму є особливо важливим. Громадянська відповідальність та свідомість громадян, особливо осіб призовного віку, прямо впливають на готовність суспільства до відстоювання національних інтересів, а також на розвиток соціальної стабільності.

У сучасній науковій літературі патріотизм часто розглядається як комплексне явище, що включає емоційний, когнітивний та поведінковий компоненти. Проте дослідження патріотизму у молоді, особливо серед осіб призовного віку, залишається недостатньо вивченим. Молоді люди на порозі служби в армії стикаються з багатьма викликами, пов'язаними з формуванням їхньої національної ідентичності, патріотичних почуттів і громадянських переконань.

Аналіз останніх досліджень та публікацій останніх років. Сучасні дослідження вказують на важливість соціально-психологічних чинників, таких як родинне виховання, вплив освітньої системи, медіа та культурні традиції. Деякі автори підкреслюють значення військової підготовки та досвіду, отриманого під час проходження строкової служби або участі у військових конфліктах, як ключових елементів у зміцненні патріотичних почуттів у молоді. Інші дослідження [4, с. 241] наголошують на важливості колективної ідентичності та відчуття приналежності до нації, яке формується через спільні цінності, історію та національні символи. У чисельних публікаціях також піднімаються питання про вплив соціальних мереж і інформаційного простору, що може як сприяти формуванню патріотизму, так і створювати умови для його послаблення через дезінформацію або негативні наративи.

Мета статті. Вивчення особливостей патріотизму у осіб призовного віку та визначення психологічних і соціальних чинників, що впливають на його формування.

Виклад основного матеріалу. Патріотизм як психологічне явище є багатогранним поняттям, яке поєднує емоційні, когнітивні та поведінкові компоненти. Він формується під впливом соціальних, культурних і особистісних чинників, що робить його предметом вивчення в психологічній науці та інших дисциплінах, зокрема соціології та політології. У психологічному контексті патріотизм можна розглядати як прояв соціальної ідентичності та емоційної прив'язаності до своєї національної спільноти [2, с.141].

Перш за все, війна викликає потужні емоційні та психологічні реакції, що безпосередньо впливають на формування патріотизму серед молоді. Під час війни або збройних конфліктів люди часто відчують загрозу власній безпеці, своїм рідним та державі в цілому. Війна часто стимулює глибоке переосмислення життєвих цінностей. Молодь призовного віку може відчувати моральний обов'язок захищати свою країну, що

підкріплює патріотичні настрої. У таких умовах патріотизм набуває особистого характеру, коли бажання служити на благо держави і народу стає не лише обов'язком, а й джерелом гордості. Однак, разом із підвищеним почуттям патріотизму, війна також може стати джерелом серйозного стресу та тривоги. Молоді люди стикаються з питаннями смерті, поранень та втрати близьких. У цьому контексті патріотичні почуття можуть бути змішаними з відчуттям страху та невизначеності щодо майбутнього, що іноді призводить до втрати віри в свою державу або її політичне керівництво.

Згідно з соціально-психологічними дослідженнями, патріотизм виявляється через когнітивну ідентифікацію особистості з нацією або державою, що супроводжується почуттями гордості, любові та відданості. Це явище має тісний зв'язок із громадянською свідомістю і соціальною відповідальністю. Патріотизм є елементом соціалізації, що формується на основі національних цінностей та культурної спадщини країни. Патріотичні почуття активно формуються в підлітковому віці під впливом родини, школи, засобів масової інформації та державної політики, що в сукупності сприяє розвитку громадянської ідентичності.

Психологічний вимір патріотизму включає декілька ключових аспектів. По-перше, це когнітивний компонент, який полягає у знаннях про історію, культуру та досягнення своєї країни. По-друге, емоційний компонент, що виявляється через гордість за державу, любов до національних символів і культурних традицій. Поведінковий компонент, який передбачає активну участь у суспільному житті, захист національних інтересів та виконання громадянських обов'язків. Одна з ключових концепцій у розумінні патріотизму у психології — це теорія соціальної ідентичності Анрі Теджфела. Відповідно до цієї теорії, люди схильні ідентифікувати себе з певними соціальними групами, зокрема з нацією. Патріотизм є одним із виявів цієї ідентичності, коли індивідуум формує позитивну самооцінку через приналежність до національної спільноти. Важливим аспектом є те, що патріотичні почуття мають основу в колективних уявленнях і символах, таких як прапор, герб, гімн, а також в історичних подіях та досягненнях країни [3, с. 13].

Українські дослідники також приділяють увагу патріотизму в контексті національної свідомості. Вони зазначають, що патріотизм є важливою складовою національної ідентичності, яка допомагає індивідууму знаходити своє місце у світі через зв'язок із власною країною та її історією. Дослідження патріотизму також акцентують увагу на його соціально-психологічних наслідках, таких як підвищення рівня соціальної згуртованості та формування громадянської активності. Водночас важливо враховувати ризики надмірного патріотизму, який може перерости в націоналізм або ксенофобію, що негативно впливає на міжкультурні відносини та глобальну інтеграцію [1, с. 18].

Таким чином, патріотизм у психології розглядається як складний феномен, що має позитивний вплив на розвиток громадянської свідомості та соціальної відповідальності. Він охоплює як емоційні, так і когнітивні складові, що сприяють формуванню сильної національної ідентичності та мотивації до суспільної діяльності.

Висновок. Патріотичні настрої серед молоді призовного віку суттєво залежать від особистісних характеристик, соціального оточення та суспільно-політичних умов. Призовники, які відчують підтримку з боку сім'ї, суспільства та держави, демонструють вищий рівень патріотизму та готовності виконати військовий обов'язок. Водночас, нестабільність або кризи можуть сприяти зниженню патріотичних переконань та формуванню негативного ставлення до армії. Патріотичні переконання формуються під впливом комплексу соціально-психологічних факторів, серед яких особливо виділяється роль сім'ї, освіти, медіа та суспільно-політичної ситуації. Сім'я є першим

соціальним інститутом, де закладаються патріотичні основи, тоді як система освіти поглиблює ці переконання. Медіа мають значний вплив на формування патріотичних ідеалів, особливо через популяризацію національних героїв та культурних символів. Формування патріотичних ідеалів відбувається через низку психологічних механізмів, таких як ідентифікація з національною групою, соціальне навчання та інтеріоризація національних цінностей. Психологічний механізм ідентифікації дозволяє молоді відчувати себе частиною нації, тоді як соціальне навчання сприяє засвоєнню патріотичних переконань через приклад інших людей, зокрема медіа-героїв чи історичних постатей [5, с. 32].

Суспільно-політична ситуація в державі є критичним фактором, що впливає на рівень патріотизму серед молоді. Під час політичної стабільності та зовнішньої загрози патріотизм молоді зростає, оскільки виникає відчуття єдності та необхідності захисту держави. Натомість внутрішні конфлікти або кризи можуть негативно впливати на патріотичні настрої, викликаючи недовіру до влади та зниження рівня патріотизму. Війна та збройні конфлікти мають глибокий і багатоаспектний вплив на формування патріотизму молоді призовного віку. З одного боку, вони можуть стимулювати зростання патріотичних настроїв через почуття відповідальності за захист своєї країни, національної ідентичності та територіальної цілісності. Війна викликає сильні емоційні та психологічні реакції, які впливають на бажання молодих людей захищати свою батьківщину, підсилюючи почуття солідарності та національної гордості. Війна також виступає джерелом символів патріотизму та національної гордості. Героїчні вчинки військових стають прикладом для наслідування, а участь молоді в збройних діях сприймається як важливий внесок у майбутнє нації. Однак, військові дії несуть із собою значні фізичні та психологічні травми, що можуть впливати на післявоєнне сприйняття патріотизму молодими ветеранами. Окремо варто виділити роль виховання під час і після війни, яке стає ключовим елементом формування патріотизму майбутніх поколінь. Війна змінює підходи до патріотичного виховання, роблячи його більш конкретним і практичним, особливо через безпосередній досвід молоді, залученої до служби в армії або волонтерської діяльності.

Таким чином, патріотизм молоді призовного віку є багатофакторним феноменом, що залежить від особистих, соціальних, психологічних та суспільно-політичних чинників. Його формування вимагає комплексного підходу, який передбачає активну участь сім'ї, освіти, медіа та держави. Ці висновки підсумовують основні аспекти, які були розглянуті в першому розділі, і є фундаментом для подальших досліджень впливу патріотизму на поведінку молоді призовного віку.

Список використаних джерел:

1. Афанасьєв А., Іщук Н. Проблема формування ідеалів патріотичного виховання та ціннісних орієнтацій студентів на сучасному етапі. *Рідна школа*. 2009. № 12. С. 18–21.
2. Багдасаров Л. М. Воєнна психологія і педагогіка: курс лекцій. Суми: друкарня СВАКУ, 2006. 141 с.
3. Чупрій Л. В. Патріотичне виховання в Україні: стан і перспективи. URL: http://sd.net.ua/2009/11/05/patrotichne_vikhovannja_v_ukran_ctan_perspektivi.html
4. Шевченко Г. П. Проблеми духовності людини XXI століття. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2012. № 5. С. 241–250.
5. Яблонська Г. Концепція національно-патріотичного виховання у Збройних силах України. *Українській армії – державну мову і національні традиції*: матеріали наук.-практ. конф. Київ, 2007. С. 32–35.